

LAADUKKAAN OHJAUksen PERIAATTEET JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA TOTEUTTAMISSUUNNITELMAN MALLIPOHJA 2024-2028

Toteuttamissuunnitelman tavoitteet

Vararehtori hyväksyi Laadukkaan ohjauksen periaatteet Jyväskylän yliopistossa -dokumentin 25.9.2023. Sen mukaisesti Jyväskylän yliopistossa toteutetaan ohjausta kolmen periaatteen ja kolmiportaisen toimintamallin mukaisesti.

Laadukkaan ohjauksen periaatteiden mukaisesti opetusta antavat yksiköt laativat ohjauskäytäntöitään kuvaavat ohjauksen toteuttamissuunnitelmat. Yksiköt huolehtivat siitä, että opiskelijat tuntevat yksikön ohjauksen toteuttamissuunnitelman ja että opiskelijalla on saatavilla ohjauksen toteuttamissuunnitelmassa kuvattua ohjausta ja neuvontaa opintojen suunnittelussa, opiskelukäytännöissä ja prosesseissa.

Toteuttamissuunnitelman tavoitteena on tukea henkilöstöä tunnistamaan oma ohjaustehtävänsä ja yhteistyössä toteuttamaan sekä kehittämään yksikkökohtaisia ohjauskäytäntöitä. Tavoitteena on kuvata ohjauksen toteutus mahdollisimman konkreettisesti niin että toteuttamissuunnitelma tukee sekä uusien että kokeneempien ohjaajien ohjaustyötä. Toteuttamissuunnitelma tulee voimaan uuden opetussuunnitelmakauden alussa ja yksikkö vastaa siitä, että henkilöstö on tietoinen ja tuntee toteuttamissuunnitelman sisällöt.

Mallipohja koskee opetusta antavien yksiköiden vastuulla olevaa perusohjausta sekä ohjauksen periaatteisiin pohjautuvia käytäntöitä. Toteuttamissuunnitelmassa hyödynnetään tiedekuntien ja yksiköiden opetuksen kehittämishankkeissa tehtyä ohjauksen kehittämistyötä. Mallipohjaa voi soveltaa vastaamaan muodoltaan yksiköissä tarkoituksenmukaista tapaa kuvata ohjauksen toteutusta sekä opiskelijoiden ohjauspolkuja. Toteuttamissuunnitelmaa hyödynnetään tiedotettaessa tarjolla olevasta ohjauksesta opiskelijoille.

Toteuttamissuunnitelma

PERUSOHJAUS OPETUSTA TOTEUTTAVISSA YKSIKÖISSÄ

Opetuksen linjakkuus

Toteuttamissuunnitelmassa kuvataan opetukseen sisältyvä oppimisen ja opiskelutaitojen ohjaus sekä palautteenannon käytänteet. Toteutussuunnitelmassa voidaan myös kuvata

opetussuunnitelmassa erityisesti oppimisen, opiskelun ja asiantuntijuuden kehittymisen tukemiseen kohdentuvat opintokokonaisuudet.

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksella ohjauksella tarkoitetaan toisaalta tässä dokumentissa käsiteltyä ohjausta, jossa pääpaino on opinto-ohjaukseen ja opintojen sujuvuuteen liittyvissä seikoissa, sekä toisaalta sisällöllistä ohjausta, jota tarjotaan kursseilla ja tutkielmien sekä muiden kirjallisten töiden laatimisen yhteydessä. Ohjaukseen osallistuvat kaikki opetus- ja tutkimushenkilökunnan jäsenet, mutta ryhmäohjauksen, HOPS-ohjauksen ja yleisen opinto-ohjauksen vastuuhenkilöinä toimivat erityisesti omaopettajat ja koulutussuunnittelija, sekä laitoksen hyvikset.

Jokaiselle opiskelijalle nimetään opintojen alussa opetus- ja tutkimushenkilökuntaan kuuluva omaopettaja, joka on mukana opintojen alusta loppuun (historia) tai vaihtuu opintojen edetessä (KUMU). Historiassa jokainen vuosikurssi on jaettu useampaan omaopettajaryhmään, KUMUssa taas kandidaatintutkinto-ohjelmassa ja maisterintutkinto-ohjelmassa on eri omaopettajat. Mikäli opettaja ei syystä tai toisesta voi jatkaa opiskelijan omaopettajana, laitos pitää huolen siitä, että opiskelijalle nimetään toinen opetus- ja tutkimushenkilökunnan edustaja omaopettajaksi.

Kun ohjaustarvetta on erityisesti opintoihin liittyvissä asioissa (kuten tutkinnot, kurssivalinnat, korvaavuudet, harjoittelu, yleinen opintohallinto ja erilaiset opintohallinnon järjestelmät), ensisijainen ohjaustaho on Helan koulutussuunnittelija. Omaopettajaan voi olla yhteydessä erityisesti opintojen sisältöön ja esimerkiksi työllistymismahdollisuuksiin liittyvissä kysymyksissä. Hyviksiin puolestaan kannattaa ottaa yhteyttä erityisesti luottamuksellisissa asioissa, sekä sellaisissa tilanteissa, kun opiskelukyky on syystä tai toisesta heikentynyt, tai on psykososiaalista tuen tarvetta. Yhteydenotto voi kuitenkin tapahtua keneen tahansa ja ohjaaja voi tarpeen mukaan arvioida sekä ehdottaa toisenlaista ohjausta, jos kokee sen tarpeelliseksi.

Tuemme opiskelijoiden opiskelu- ja yhteistyötaitojen kehittymistä, sekä itseohjautuvuuden lisäämistä niin ohjauksella kuin opintoihin sisältyvillä teemoilla ja työmuodoilla. Osa kursseista tähtää suoraan näiden taitojen lisäämiseen, kun taas substanssikursseilla ja niiden yhteydessä tapahtuvalla ohjauksella sekä työtapoilla voidaan tukea erityisesti yhteistyötaitojen lisääntymistä. Opintoihin sisältyy runsaasti vuorovaikutteista kontaktiopetusta sekä pienryhmätyöskentelyä.

Tutkinto-ohjelmien *Opintojen suunnittelu* -kursseilla taitoja tunnistetaan, sanallistetaan ja harjoitellaan läpi opintojen, ja opiskelijoille pyritään antamaan palautetta myös näihin liittyen. Tukena on portfoliotyö, joka jatkuu läpi opintojen.

Tuemme opiskelijoiden kiinnittymistä omaan oppialaan ja laitokseen. Asiantuntijuutta rakennetaan opinnoissa ja työelämäkursseilla, sekä portfoliotyön kautta. Tunnistamme myös yhteistyötahoja, jotka tukevat asiantuntijuuden kasvamista; tällaisia ovat esimerkiksi ainejärjestöt, alumnit ja alumniyhdistykset. Hyödynnämme mahdollisuuksia vertaisoppimiseen ja jo pidemmälle opinnoissaan ennättäneiden opiskelijoiden asiantuntijuutta. Omaopettajat ovat osaltaan mentoreita, jotka jakavat omaa osaamistaan. Tuemme asiantuntijaksi kasvamista myös lisäämällä työelämä-tietoisuutta sekä sisällyttämällä työelämätaitoja opintoihin.

Palautteenannon käytänteitä on moninaisia. Opinnoissa palautetta opintosuorituksista annetaan kirjallisesti ja suullisesti. Osaamisen ja asiantuntijuuden kehittymisen osalta palautetta annetaan ja saadaan paljon vertaiskeskusteluissa, ja itsereflektio on keskeinen työkalu. Ohjaajat ja opettajat tukevat opiskelijoita tässäkin prosessissa.

Yksilöohjaus

Toteutussuunnitelmassa kuvataan opiskelijoille yksilöohjausta tarjoavat tahot ja sisällöt opintopolun eri vaiheissa (kandi/maisteri).

Kuvaus: Jokaisella opiskelijalla on henkilökohtainen omaopettaja, johon hän voi olla yhteydessä opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus saada henkilökohtaista HOPS-ohjausta aina, kun sille on tarvetta niin omaopettajalta kuin koulutussuunnittelijaltakin. Ohjausta annetaan henkilökohtaisesti kasvokkain, mutta tarpeen mukaan myös etäyhteyksillä verkkovälitteisesti.

Yksilöohjausta on saatavissa läpi opintojen myös laitoksen hyviksiltä.

Ryhmäohjaus

Ryhmäohjausta toteutetaan yliopistossamme monin eri nimikkein (opettajatutorointi, kotiryhmätoiminta, omaopettajatoiminta). Toteutussuunnitelmassa nimetään ryhmäohjaajana toimivat henkilöt sekä kuvataan opiskelijoille tarjottava ryhmäohjaus ja sen sisällöt opintopolun eri vaiheissa (kandi/maisteri).

Kuvaus: Perusohjaus toteutetaan pääosin ryhmäohjauksena (orientaatio, tutorointi, tietyt opintojaksot, hopsaukset, omaopettajaryhmät) ja tuetaan opiskelijan itseohjautuvuutta, opintojen sujuvuutta, asiantuntijaksi kasvamista ja kehittymistä, sekä uravalmiuksia. Ryhmäohjaus on opettaja-johtoisen työskentelyn lisäksi opiskelijoiden vertaistuen hyödyntämistä ja ryhmän toiminnan fasilitointia. Ryhmäohjauksella tuetaan henkilökohtaisten valmiuksien ohella opiskelijoiden yhteishenkeä ja ryhmäytymistä.

Ryhmäohjausta pyritään jatkossa antamaan entistä enemmän myös HOPS-ohjauksessa *Kysy koulutussuunnittelijalta* -tilaisuuksissa.

Tutorointi on ryhmäohjauksen elementti, jota tarjotaan opiskelijoille opintojen alkuvaiheessa. Tutorit valitaan laitoksella ja laitos tukee heidän työtään aloittavien opiskelijoiden tukena.

Hyvikset ja Goodiet

Toteutussuunnitelmassa nimetään yksikön hyvikset ja Goodiet sekä kuvataan näihin tehtäviin liittyvät käytänteet.

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksen hyviksiä ovat Minna Mäkinen, Jari Eilola ja Piia Eino-nen. Lisäksi tiedekunnassa on englanninkielinen hyvis eli goodie, joka on ensisijaisesti muiden kuin suomenkielisten tutkinto-opiskelijoiden käytettävissä.

Opiskelija voi ottaa yhteyttä suoraan hyvikseen joko henkilökohtaisesti tai roolisähköpostiosoitteen kautta. Myös opettajat ja koulutussuunnittelija saattavat ohjata opiskelijoita hyviksen luo.

Kaikilla hyviksillä on koulutus tehtävään ja hyvikset kohdistavat työsuunnitelmissa työaikaansa hyviksenä toimimiseen.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS)

Toteuttamissuunnitelmassa nimetään yksikön hops-ohjaajat, kuvataan hops-ohjauksen muodot (yksilö- ja ryhmäohjaus), toteutus ja sisällöt opintopolulla (kandi/maisteri) sekä hops-ohjauksessa hyödynnettävät työvälineet (mm. Opiskelun Taitokartta, Opiskelijan Kompassi, Kudin.fi)

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksella HOPS-ohjaajana toimii koulutussuunnittelija yhdessä omaopettajan kanssa. Omaopettaja on vastuussa HOPSin akateemisen sisällön hyväksymisestä, kun taas HOPSin rakenteellisen oikeellisuuden tarkastaa koulutussuunnittelija. HOPSin laatimista ja päivittämistä tuetaan ryhmäohjauksella ja henkilökohtaisella ohjauksella.

HOPS-ohjauksessa, kuten muussakin ohjauksessa, käytetään erilaisia työvälineitä tarpeen mukaan.

Portfoliotyöskentely

Toteuttamissuunnitelmassa kuvataan yksikössä käytössä olevat portfoliotyöskentelyn tai muut asiantuntijuuden kehittymistä tukevat käytänteet opintopolulla (kandi/maisteri).

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksen molemmissa tutkinto-ohjelmissa on käytössä portfolio-työskentely, joka aloitetaan heti ensimmäisenä opintovuonna. Portfolioon keskitytään tarkemmin tietyillä opintojaksoilla kandidaatti- ja maisteriopintojen loppuvaiheessa, mutta sitä pyritään työstämään läpi opintojen. KUMU-tutkinto-ohjelmassa portfoliotyöskentelyä on terävöitetty etukäteen valittujen ankkurikurssien avulla ja historian tutkinto-ohjelmassa osaamisen näkökulmasta keskeisillä opintojaksoilla pyritään myös portfolion kautta sanallistamaan osaamisen karttumista.

Asiantuntijuutta kehittäviä käytänteitä ja työtapoja pyritään integroimaan myös substanssikursseille.

Vertaisohjaus

Opiskelijoiden ohjaamia vertaisryhmiä voi integroida mm. oppimisen sekä opiskelutehtävien tekemiseen sekä tueksi muihin ohjaustarpeisiin. Toteuttamissuunnitelmassa kuvataan yksikössä käytössä olevat vertaisohjauksen muodot.

Kuvaus: Vertaisohjausta toteutetaan vaihtelevasti mm. opinnäytetöiden ja muiden kirjallisten töiden tukemiseen sekä ryhmätyöskentelyn fasilitoimiseen. Opetuksessa vertaisryhmiä käytetään erityisesti työelämätaitoihin keskittyvillä kursseilla.

Omaopettajatoimintaa ja yleisempää opintojen ohjausta pyritään kehittämään entistä enemmän vertaisohjauksen suuntaan, ja tarjoamaan opiskelijoille mahdollisuuksia keskustella myös opintojen suunnittelusta ja vastaavista teemoista omaopettajaryhmässä tai muissa ryhmäohjaustilanteissa.

Muu ohjaus ja opiskelijoiden tuen toimintamallit yksikössä

Yksikössä voi olla käytössä omia ohjauskäytänteitä, jotka kuvataan toteuttamissuunnitelmassa.

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksella opiskelijan on mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta urakysymyksiin ja muihin valmistumisen lähestyessä mietittyttäviin asioihin.

OHJAUKSEN PERIAATTEISIIN SISÄLTYVÄT TOIMINTAMALLIT YKSIKÖN PERUSOHJAUKSESSA

PERIAATE 1 Opiskelijälähtöisyys ja kokonaisvaltaisuus

Lähtökohtana on se, että opiskelija itse aktiivisesti hakee ohjausta. Tilanteissa, joissa opiskelukyky on heikentynyt joko opiskeluun tai muuhun elämäntilanteeseen liittyen, opiskelijälähtöisyys tarkoittaa ennaltaehkäisevää opintojen etenemiseen vaikuttavien tekijöiden puheeksi ottamista. Toteutussuunnitelmaan kuvataan yksikössä käytössä oleva toimintamalli puheeksi ottamiseen ja eteenpäin ohjaamiseen.

Puheeksi ottaminen ja eteenpäin ohjaaminen

Kuvaus: Historian ja etnologian laitos on pieni yksikkö, jossa omaopettajat ja muukin henkilökunta tuntevat opiskelijat. Näin ollen huolenaiheisiin pystytään usein puuttumaan, kun niitä havaitaan. Opiskelijoita myös kannustetaan systemaattisesti opintojensa alusta lähtien kertomaan huolensa, antamaan palautetta ja kysymään esim. omiin opintoihinsa liittyviä asioita henkilökunnalta matalalla kynnyksellä.

Opetus- ja tutkimushenkilökunta konsultoi lisäksi herkästi niin saavutettavuusyhdyshenkilöä kuin hyviksiäkin ja parasta toimintatapaa kussakin tilanteessa mietitään yhdessä.

Opintojen ja ohjauksen yhteydessä pyritään samalla kuulostelemaan opiskelijan tilannetta ja erityisesti ohjauksessa on luontevaa ottaa esiin myös hyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvät kysymykset. Tällöin tarpeen mukaan myös ohjataan opiskelijaa eteenpäin hyviksen luo tai tehostetun ohjauksen piiriin. Mikäli tällaisia keskustelumahdollisuuksia ei luontevasti tule, on opiskelija pyritty tavoittamaan muutoin liittyen esimerkiksi kurssisuorituksiin tai opintoihin yleisemminkin, ja sitten nostamaan keskusteluun myös huoli opiskelijan voinnista.

PERIAATE 2 Saavutettavuus ja monikanavaisuus

Monikanavaisella ohjauksella vastataan opiskelijoiden erilaisiin ohjaustarpeisiin ja varmistetaan ohjauksen saavutettavuus. Toimintasuunnitelmaan kirjataan, missä ja miten tarjolla olevasta ohjauksesta tiedotetaan ja viestitään opiskelijoille. Toimintasuunnitelmaan nimitään yksikön saavutettavuusyhdyshenkilö (yhteistyössä koulutuspalveluiden kanssa) sekä kuvataan hänen tehtävänsä. Lisäksi kuvataan yksikössä käytössä olevat toimintatavat yksilöllisten opetusjärjestelyiden toteutuksesta.

Tiedottaminen ja viestintä opiskelijoille (esim. ohjauspolut)

Kuvaus: Opiskelijat otetaan heti opintojen alussa tiiviisti ryhmäohjauksen piiriin ja tällöin tiedotamme aktiivisesti monessa yhteydessä mahdollisuuksista ohjaukseen ja yksilöllisiin opiskelujärjestelyihin sekä ohjaamme opiskelijoita hakemaan tukea. Kerromme tarvittaessa tarkemmin mahdollisista opintojärjestelyistä ja mahdollisuudesta olla yhteydessä myös laitoksen saavutettavuusyhdyshenkilöön.

Lisäksi toteutamme järjestelmällisesti opiskelukykyä tukevia ratkaisuja arjessamme. Tuomme myös säännöllisesti ohjausmahdollisuuksia esiin niin sähköpostitse kuin somekanavillakin.

Saavutettavuusyhdyshenkilö ja hänen tehtävänsä

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksen saavutettavuusyhdyshenkilö on Piia Einonen. Opiskelijat voivat olla joko suoraan yhteydessä häneen tai yhteydenotto voi tulla esimerkiksi hyvisten tai omaopettajien kehotuksesta. Yksilöllisistä opetusjärjestelyistä sovitaan tämän jälkeen yliopiston menettelytapojen mukaisesti. Saavutettavuusyhdyshenkilö on mukana opiskelijoiden ja yliopiston edustajan kanssa suosituksista käytävässä keskustelussa. Lisäksi hän tukee laitoksella opettajia tarvittavien suositusten käytännön toteutuksen pohtimisessa ja sopivien tapojen löytämisessä. Yhdyshenkilö pyrkii yleisemminkin edistämään opetuksen saavutettavuutta kaikille.

Yksilölliset opiskelujärjestelyt

Kuvaus: Suosituksista yksilöllisiksi opetusjärjestelyiksi sovitaan aina tapauskohtaisesti suositusta laadittaessa. Samoin niiden toteuttamisesta sovitaan aina yksilöllisesti kurssin opettajan tai opintojakson vastuuopettajan kanssa. Opiskelijoita hyödyttäviä tyypillisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi pidennetyt tenttiajat ja joustot aikatauluissa sekä suoritustavoissa.

Opetushenkilöstö pyrkii muutoinkin luomaan kaikille opiskelijoille joustavia ja toimivia opintopolkuja ja järjestämään systemaattista ohjausta opintojen etenemiseksi.

PERIAATE 3 Osaavat ohjaajat

Ohjaajien osaamista vahvistetaan ohjauksen toteuttamissuunnitelmassa määriteltyjen roolien ja tehtävien mukaisesti. Toteuttamissuunnitelmaan kuvataan työsuunnitelmiin kirjattava työaika erilaisiin ohjaustehtäviin sekä kuvataan mahdollisuudet osallistua henkilöstökoulutuksiin sekä muu tarjottava tuki ohjaustyölle ja -osaamiselle.

Ohjaustehtäviin käytettävä työaika

Kuvaus: Historian ja etnologian laitoksella valitaan ryhmäohjaajien ja HOPS-ohjaajien tehtäviin pysyvissä työsuhteissa olevia opettajia. Ryhmä- ja HOPS-ohjauksen tehtävät, kuten myös hyvis-tehtävät huomioidaan henkilökunnan työsuunnitelmissa. Laitoksen johtaja hyväksyy ryhmäohjaajat ja HOPS-ohjaajat.

Ohjaustehtävistä keskustellaan tavoitekeskustelussa esihenkilön kanssa ja ohjaus merkitään sovitun mukaisesti työsuunnitelmiin. Työsuunnitelmissa varmistetaan, että henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ohjausosaamista tukevaan koulutukseen.

Ohjauskoulutukset ja tuki ohjausosaamiselle

Kuvaus: Henkilökunnan ohjauskoulutuksen tarpeesta keskustellaan vuosittain tavoitekeskusteluissa. Yliopiston yhteisesti järjestämää täydennyskoulutukseen osallistutaan aina sen mukaan, millaista osaamista kukin henkilökunnan edustaja tarvitsee. Suunniteltuihin ohjauskoulutukseen osallistuminen merkitään vuosittaisiin työsuunnitelmiin. Lisäksi ohjausosaamiselle tarjotaan tukea laitoksen yhteisissä koulutuspäivissä järjestettävissä työpajoissa ja täsmäkoulutuksissa.
